

Asianajaja, MBA, Partner Antti Hannula/16.11.2022

Asiantuntijalausunto Suomen Uimaliitto ry:lle

SUOMEN UIMALIITTO RY:N JOHTAMISJÄRJESTELMÄ

1 UIMALIITON HALLINNAN JA JOHTAMISEN NORMIPERUSTA

Suomen Uimaliitto ry:n (myöhemmin ”Uimaliitto”) toiminta perustuu kaikkia yhdistyksiä koskeviin lakeihin, erityisesti yhdistyslakiin. Lisäksi toimintaa määrittävät Uimaliiton omat yhdistyksen kokouksen hyväksymät säännöt, jotka on merkitty Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämään yhdistysrekisteriin sekä yhdistyksen omat yhdistyslain ja sääntöjensä puitteissa laatima ja vahvistama dokumentaatio.

Keskeiset Uimaliiton toimintaa ohjaavat normit:

- Yhdistyslaki 503/1989
- Suomen Uimaliitto ry:n säännöt 7.2.2022
- Suomen Uimaliiton ohjesääntö 5.10.2021

Lähtökohtana yhdistyslaissa on yhdistyksen hallituksen vahva rooli yhdistyksen johdossa olevana lakimääräisenä toimielimenä. Toiminnanjohtaja ei ole yhdistyksen toimielin vaan työntekijä, vaikkakin johdava työntekijä.

Yhdistyslain mukainen hallintaketju poikkeaa merkittävästi osakeyhtiölain mukaisesta osakeyhtiön hallintaketjusta. Hallituksen vastuu on yhdistyksessä laajempi, ja samalla tavalla kuten osakeyhtiössä, vastuuta ei voi jakaa toisen toimielimen kanssa, koska toimitusjohtajaa ei ole eikä voi olla yhdistyksessä. Työsuhteisen toiminnanjohtajan rooli on heikompi kuin toimitusjohtajan rooli ja vastaavasti hallituksen rooli yhdistyksessä on lakimääräisestäikin vahvempi – ja vastuut merkittävämpiä.

Yhdistyksille onkin tyypillistä, että hallitukset joutuvat tekemään päätöksiä myös yksityiskohtaisista asioista. Toimivaltaa voidaan delegoida toiminnanjohtajalle, mutta vastuun delegointi on vaikeampaa ja jopa mahdotonta.

2 UIMALIITON HALLINTAKETJU

Uimaliitolla on kolmitasoinen hallintaketju, josta tosin vain kaksi tasoa on toimielimiä ja kolmas taso on toiminnanjohtaja, joka on työntekijä. Yhdistyslain tarkoittamalla tavalla tasoja hallintaketjussa on siis vain kaksi.

Syyskokous ja kevätkokous käyttävät korkeinta päätösvaltaa sääntöjen (ja yhdistyslain) määräämällä tavalla ja määräämissä asioissa. Liittohallitukselle kuuluu käytännössä kaikki se valta, mitä ei ole määrätty yhdistyksen kokouksille (liittokokous tms.) ja mitä hallitus ei ole toiminnanjohtajan toimenkuvaa kirjoittaessaan määrännyt toiminnanjohtajalle.

Uimaliiton hallintaketju:

- Jäsenet (seurat) eli liiton syyskokous ja kevätkokous
- Liittohallitus
- Toiminnanjohtaja ja muut työsuhteiset avainhenkilöt

Hallintaketju ei voi toimia, jos hallintaketjun eri tasojen väliltä puuttuu luottamusta. Hallitus ei käytännössä vain voi toimia lain ja sääntöjen määräämällä tavalla, jos toiminnanjohtaja toimii vastoin hallituksen ohjeita ja määräyksiä tai tekee hallitukselta salaten asioita.

Liiton kevät- ja syyskokousten tehtävät on kuvattu säännöissä 16 §:ssä seuraavasti (alleiviivaukset kirjoittajan):

”16 § Liiton kevätkokouksessa

- 1. esitetään liittohallituksen laatima liiton päättyneen toimintavuoden vuosikertomus;*
- 2. esitetään tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus, sekä vahvistetaan tilinpäätös;*
- 3. päätetään vastuuvapauden myöntämisestä liittohallitukselle tai niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä, ellei vastuuvapautta myönnetä;*
- 4. valitaan puheenjohtaja ja neljä (4) jäsentä vaalivalmistelutoimikuntaan; 5. keskustellaan ja päätetään muista esityslistalla olevista asioista.*

Liiton syyskokouksessa

- 1. vahvistetaan liiton toimintasuunnitelma ja talousarvio seuraavaa vuotta varten;*
- 2. valitaan joka kolmas vuosi liittohallituksen puheenjohtaja seuraavaksi kolmeksi toimivuodeksi;*
- 3. päätetään liittohallituksen jäsenille ja tilintarkastajille mahdollisesti maksettavien palkkioiden suuruus;*
- 4. päätetään jäsenmaksun suuruudet;*
- 5. valitaan jäsenet liittohallitukseen erovuorossa olevien tilalle;*
- 6. valitaan tarvittaessa neljäksi (4) vuodeksi liiton kurinpitolautakunnan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja muut jäsenet sekä hyväksytään tarvittaessa muutokset kurinpitomääräyksiin;*
- 7. valitaan tilintarkastusyhteisö tai (1) auktorisoitu tilintarkastaja ja yksi (1) varatilintarkastaja;*
- 8. päätetään liiton edustusta koskevista asioista;*
- 9. keskustellaan ja päätetään muista esityslistalla olevista asioista.”*

Liiton kokousten sääntöihin kirjattu sisältö kertoo keskeiset asiat siitä, mikä on jäsenten/liiton kokousten suhde osana hallintaketjua. Käytännössä tämän lisäksi jäsenet voivat antaa tai antavat omaa ohjaustaan hallitukselle.

Tällainen ohjaus ei ole oikeudellisesti sitovaa, koska hallitus toimii itsenäisesti ja hallitusten jäsenten omalla henkilökohtaisella vastuulla.

3 TOIMINNANJOHTAJAN ROOLI

Tämän muistion tarkoituksena on ennen kaikkea selvittää ja selventää, mikä on ja mikä tulee olla liittohallituksen ja toiminnanjohtajan sekä toimistohenkilöstön toimivallanjako eri tulokulmista asiaa katsoessa.

Yhdistyslaki ei erikseen mainitse eikä määrittele toiminnanjohtajan asemaa tai toiminnanjohtajaa ylipäänsä, koska toiminnanjohtaja ei ole yhdistyksen toimituselin vaan hallituksen alaisuudessa työskentelevä johtava toimihenkilö ja työsuhteessa yhdistyksen kanssa. Toiminnanjohtajan rooli ja asema sovietaan johtaja-/työsopimuksessa, ja sitä voidaan täydentää yhdistyksen omassa dokumentaatiossa.

Toiminnanjohtajan asemaa ja roolia ei siis määrittele yhdistysoikeus vaan työoikeus ja keskeisesti työsopimuslaki. Työsopimuslaissa on todettu mm. seuraavaa:

3 luku 1 §:

”Yleiset velvollisuudet

Työntekijän on tehtävä työnsä huolellisesti noudattaen niitä määräyksiä, joita työnantaja antaa toimivaltansa mukaisesti työn suorittamisesta. Työntekijän on toiminnassaan vältettävä kaikkea, mikä on ristiriidassa hänen asemassaan olevalta työntekijältä kohtuuden mukaan vaadittavan menettelyn kanssa.”

Toiminnanjohtajan kanssa on laadittu työsopimus. Viimeisessä työsopimuksessa todettiin mm. seuraavaa:

3 §

”... Uimaliiton hallitus vahvistaa Toiminnanjohtajalle vuosittain tulostavoitteet. Toiminnanjohtaja ei saa ryhtyä tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin ja laajakantoisiin toimiin, mikäli Uimaliiton hallitus ei ole tähän erikseen Toiminnanjohtajaa valtuuttanut. Toiminnanjohtajan toimintaa sääntelee Uimaliiton Ohjesääntö.

Toiminnanjohtaja on velvollinen säännöllisesti ja oma-aloitteisesti raportoimaan Uimaliiton hallitukselle Uimaliiton toimintaan ja liiketoimintaan liittyvistä asioista ja tapahtumista sekä raportoimaan operatiivisesta toiminnasta kuukausiraportein ja matkaraportein.

Toiminnanjohtajan esimiehenä toimii Uimaliiton puheenjohtaja.”

Liiton säännöissä ei ole mainintaa toiminnanjohtajan tehtävistä tai toimivaltuuksista. Toiminnanjohtaja on mainittu liiton sääntöjen kohdassa 26 § seuraavasti:

”Liiton nimen kirjoittavat liiton puheenjohtaja ja toiminnanjohtaja, kaksi aina yhdessä. Liittohallitus voi määrätä liittohallituksen jäsenen tai liiton toimihenkilön kirjoittamaan liiton nimen yksin tai yhdessä jonkun toisen nimenkirjoittajan kanssa. Liittohallituksen puheenjohtajasta käytetään nimitystä liiton puheenjohtaja.”

Selvyyden vuoksi on todettava, että nimen kirjoittaminen ei tarkoita päätösvaltaa.

Toiminnanjohtajan osalta ohjesäännössä on määrätty seuraavasti (3.1):

”Hallitus nimittää ja tarvittaessa erottaa toiminnanjohtajan ja hänen sijaisensa. Toiminnanjohtajan palvelussuhteen keskeiset ehdot on määritelty kirjallisesti toiminnanjohtajasopimuksessa, jonka liiton hallitus on hyväksynyt.

Toiminnanjohtaja vastaa liiton johtamisesta yhdistyslain ja muiden sovellettavien lakien, liiton sääntöjen sekä hallinnointiperiaatteiden ja hallituksen antamien ohjeiden ja määräysten mukaisesti.

Pääsääntöisesti toiminnanjohtaja vastaa itsenäisesti liiton operatiiviseen toimintaan kuuluvista päätöksistä sekä niiden toteuttamisesta.

Toiminnanjohtaja raportoi hallitukselle ja pitää hallituksen riittävästi informoituna liiton toiminnasta, toimintaympäristöstä, jäsenyytyväisyydestä, henkilökunnan tyytyväisyydestä sekä liiton taloudellisesta asemasta ja liiton kehitystoimista.

Toiminnanjohtaja valmistelee hallituksen käsiteltävinä olevat asiat ja panee täytäntöön niiden tekemät päätökset, ellei hallitus yksittäisessä tapauksessa toisin päättä.

Toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluu muun muassa:

- *liiton toiminnasta vastaaminen ja henkilökunnan johtaminen,*
- *liiton strategian toteuttaminen ja ehdotusten laatiminen hallitukselle strategian kehittämistä,*
- *kirjanpidon lainmukaisesta ja varainhoidon luotettavasta järjestämisestä huolehtiminen,*
- *liiton edustaminen toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluvissa asioissa,*
- *tiedotusasioista vastaaminen yhdessä viestintätiimin kanssa,*
- *hallituksen kokouksien valmistelu ja osallistuminen hallituksen kokouksiin sihteerinä tai hallituksen kulloinkin edellyttämällä tavalla,*
- *informointivelvollisuus hallitukselle muutoinkin kuin hallituksen kokouksien yhteydessä,*
- *liittokokouksen ja hallituksen päätösten täytäntöönpano.*

Yksittäistapauksin toiminnanjohtaja antaa lyhytaikaisissa ja/tai vähämerkityksisissä asioissa ohjeita tämän ohjesäännön mukaisista menettelytavoista poikkeamisesta, ja siirtää merkittävät asiat välittömästi hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen päätettäväksi.

Toiminnanjohtajalla on valtuus tehdä budjetin mukaisia investointi- ja kustannuspäätöksiä 25 000 euromääräiseen rajaan asti.

Toiminnanjohtaja hyväksyttää työntekijöiden työsopimukset ja palkkausperusteet ja niiden muutokset työvaliokunnalla.

Toiminnanjohtajan ja hallituksen tehtävänjaosta on määrätty seuraavasti ohjesäännössä (3.2):

”Hallituksen ja toiminnanjohtajan tehtävänjaosta

Pääsääntöisesti toiminnanjohtaja vastaa itsenäisesti liiton operatiivisesta toiminnasta ja tavanomaiseen toimintaan kuuluvista päätöksistä ja niiden toteuttamisesta. Hallitus päättää liiton toimialan, toiminnan laajuuden ja muiden olosuhteiden kannalta epätavallisista ja laajakantoisista asioista sekä strategisista asioista ja niistä tiedottamisesta.

Toiminnanjohtajan arvioidessa kutakin asiaa koskevaa päätöksentekotapaa, hänen tulee kokonaisarvioinnin ohella huomioida muun muassa seuraavia seikkoja, arvioidessaan asian siirtämistä hallituksen päätettäväksi:

- *asian laajuus,*
- *asian taloudellinen merkittävyys,*
- *asian pitkäaikaisuus ja pitkävaikutteisuus,*
- *asiaa koskevien tuntemattomien tekijöiden suuri osuus,*
- *hankaluudet arvioida tehtävän päätöksen tai sen tekemättä jättämisen seurauksia,*
- *asian harvinaisuus,*
- *päätöksen ennakkotapauksellisuus (esimerkiksi päätökset, jotka eivät sinällään yksinään ole merkittäviä, mutta jotka käytännössä johtavat siihen, että vastaavaa menettelyä tullaan noudattamaan useissa vastaavissa tulevilla tapauksissa),*
- *asian suuri merkitys liitolle muutoin; esimerkiksi merkitys julkisuuskuvulle.*

Tarvittaessa, etenkin kiireellisessä tapauksessa, hallituksen puheenjohtaja ohjeistaa toiminnanjohtajaa siitä, miten yksittäisessä epäselvässä tapauksessa tulee menetellä. Toiminnanjohtajan tulee noudattaa epäselvissä tapauksissa varovaisuusperiaatetta eli pyytää toimintaohjeet hallituksen puheenjohtajalta.”

Käytännössä hallituksen kädet on verrattain pitkälti sidottu, mitä tulee vallanjakoon ja tehtävien jakoon hallituksen ja toiminnanjohtajan välillä. Hallitus ei voi mitenkään vapaasti delgoida itselleen kuuluvaa valtaa ja vastuuta työsuhteiselle toiminnanjohtajalle.

Oikeuskirjallisuudesta tehtävienjaosta hallituksen ja toimitusjohtajan välillä on kirjoitettu seuraavaa:

- **Heikki Halila – Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus, s. 534–535:**
 - *Palkatun johdon asemasta voidaan ottaa määräyksiä yhdistyksen sääntöihin, ja sitä voidaan määrittää myös asianomaisten henkilöiden kanssa tehdyissä työsopimuksissa. Yhdistyslakiin kirjattua toimivaltajako-oppia ei kuitenkaan voida tälläkään tavoin sivuuttaa, eikä palkatulle johdolle voida siirtää hallitukselle kuuluvia tehtäviä.*
 - *Hallituksen ja johtavan toimihenkilön välisen tehtäväjaon kannalta on käytännössä tärkeää, voiko toimistoesimies ottaa yhdistyksen palvelukseen henkilökuntaa, erottaa henkilökuntaa ja määrätä sen palkoista. Tästä asiasta voidaan määrätä yhdistyksen säännöissä. Erilaiset ratkaisut ovat mahdollisia, kunhan luottamusmiesten (hallituksen tai sen työvaliokunnan) asemaa esimerkiksi yleisten toimintaohjeitten antamisessa ei sivuuteta.*
 - *Yhdistyksen toiminnanjohtaja tai muu vastaava johtava toimihenkilö on hallituksen alainen ja tavallisesti hallituksen valitsema.*
 - *Johtava toimihenkilö on aina työsopimussuhteessa ja häneen sovelletaan työoikeudellista lainsäädäntöä. Säännöissäkään ei voida määrätä, että johtava toimihenkilö ei olisi hallituksen johdon ja valvonnan alainen.*

- **Heikki Halila – Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus, s. 582:**
 - Yhdistyksen johtavaa toimihenkilöä kuten toiminnanjohtajaa ei pidetä yhdistyksen organoina, toisin kuin osakeyhtiöissä toimitusjohtajaa. Tämän vuoksi päätoiminen toiminnanjohtaja on yhdistyksessä normaalisti työsuhteinen henkilö, mikäli hän ei kuulu hallitukseen.
 - Oikeuskäytännössä johtavan toimihenkilön katsottiin olevan työsuhteessa yhdistykseen, vaikka tämä oli käytännössä toiminut melko itsenäisesti (KKO 1996:49).
- Toiminnanjohtajan vahingonkorvausvelvollisuudesta:
 - **Heikki Halila – Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus, s. 582:**
 - YhdL 39 §:n mukaan työntekijän asemassa olevan vahingonkorvausvelvollisuudesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Tässä lainkohdassa viitatulla tavalla korvausvastuuseen sovelletaan vahingonkorvauslain säännöksiä. Niiden mukaan korvausvelvollisuus määräytyy eri tavoin sen mukaan, kelle aiheutetuista vahingoista on kysymys. Keskeisenä sovellettavana lainkohtana on vahingonkorvauslain 4:1. Työsopimuksesta johtuvaan korvausvastuuseen sovelletaan työsopimuslain 12:1.3:ää.

4 HALLITUKSEN ROOLI

Suomen Uimaliitto ry:n hallituksen rooli ja tehtävät on määritelty kolmessa eri paikassa eli yhdistyslaissa, liiton säännöissä ja johtosäännössä.

Yhdistyslaissa hallituksen tehtävät on kuvattu seuraavasti:

Yhdistyslaki 35 §: Hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallituksen on huolehdittava siitä, että yhdistyksen kirjanpito on lainmukainen ja varainhoito on luotettavalla tavalla järjestetty. Hallitus edustaa yhdistystä.

Liiton säännöissä hallituksen tehtävät on kuvattu seuraavasti:

Liiton säännöt 23 §: Liittohallituksen tulee huolellisesti hoitaa liiton asioita ja johtaa sen toimintaa lain ja liiton sääntöjen mukaisesti. Liittohallituksen tehtävänä on muun muassa:

- 1. edustaa liittoa;
- 2. hyväksyä ja erottaa liiton jäsenet;
- 3. kutsua koolle liittokokoukset, valmistaa niille esitettävät asiat ja toimeenpanna niiden päätökset;
- 4. hoitaa liiton omaisuutta ja pitää siitä sekä liiton tuloista ja menoista kirjaa, laatia vuosikertomukset sekä pitää jäsenluetteloa;
- 5. myöntää Suomen mestaruuskilpailujen, kansainvälisten ja kansallisten kilpailujen järjestämisluvat sekä osallistumisluvat ulkomaisiin kilpailuihin ja määrätä arvokilpailujen johtajat;
- 6. valita työryhmät ja niiden jäsenet sekä vahvistaa niiden toimintaa ohjaavan ohjesäännön;
- 7. valmistella kurinpitomääräysten muutokset ja päivitykset jäsenkokoukselle;
- 8. valita liiton edustajat ulkomaisiin kokouksiin;
- 9. kehittää, valvoa ja ohjata uintiurheilua sekä uinti- ja hengenpelastustaidon levittämistä maassamme;

- 10. ottaa palvelukseen ja erottaa liiton toiminnanjohtaja, määrittellä hänen tehtävänsä ja sopia hänen työsopimuksestaan.

Ohjesäännössä on hallituksen osalta määrätty mm. seuraavaa kohdassa 2.2 (alleiviivaukset muistion laatijan):

”Tehtävänsä toteuttamiseksi hallitus muun muassa:

- vastaa liiton toiminnan johtamisesta ja asianmukaisista järjestelyistä liiton toiminnan turvaamiseksi,
- hyväksyy liiton strategiset tavoitteet sekä seuraa niiden ajankohtaisuutta ja toteutumista,
- hyväksyy ja vahvistaa toimintasuunnitelman sekä budjetin ja seuraa niiden toteutumista sekä valvoo liittoa ja sen johdon tehokkuutta,
- hyväksyy vuosittaisen investointien kokonaismäärän sekä päättää suurista ja strategisesti merkittävistä investoinneista, sopimuksista ja kumppanuuksista, ja muista liiton toiminnan kannalta merkittävistä hankkeista,
- vastaa asianmukaisesta kirjanpidon valvonnasta ja valvoo liiton talousasioita,
- vahvistaa syyskokoukselle esitettävän budjetin ja toimintasuunnitelman,
- nimittää ja vapauttaa tehtävästään toiminnanjohtajan ja päättää hänen työehdoistansa,
- valvoo toiminnanjohtajan työskentelyä ja varmistaa liiton johtamisjärjestelmän toiminnan,
- vahvistaa liiton organisaatorakenteen,
- nimittää ja vapauttaa tehtävistään muut työntekijät sekä päättää heidän pääasiallisista työ- ja palkkausehdoistansa; hallitus voi delegoida työvaliokunnalle nimittämiseen, vapauttamiseen ja ehtoihin liittyvät yksityiskohdat,
- tutkii ja hyväksyy väliaikaisraportteja, talouslaskelmia ja katsauksia,
- käsittelee ja hyväksyy toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen,
- seuraa liiton työskentelyilmapiiriä ja henkilöstön selviämistä tehtävistään,
- kokoontuu niin halutessaan vähintään kerran vuodessa ilman toimivan johdon läsnäoloa,
- arvioi kerran vuodessa omaa toimintaansa ja toiminnanjohtajan toimintaa,
- käsittelee ja hyväksyy liiton riskienhallinnan periaatteet,
- käy vuosittain läpi liiton toimintaan liittyvät keskeiset riskit ja niiden hallinnan sekä antaa tarvittaessa niitä koskevia ohjeita toiminnanjohtajalle,
- käsittelee muut asiat, jotka hallituksen puheenjohtaja, hallituksen jäsen tai toiminnanjohtaja ovat esittäneet otettaviksi kokousten esityslistalle.

Hallitus edellyttää, että se saa jokaisessa hallituskokouksessa talouskatsauksen sekä raportin liiton rahoitustilanteesta ja että talousvastaava raportoi suoraan hallitukselle merkittävistä kustannuseristä ja budjettipoikkeamista.”

Hallituksen puheenjohtajan tehtävistä on määrätty yksityiskohtaisesti johtosäännössä kohdassa 2.3:

”Hallituksen puheenjohtajan yleisenä tehtävänä on johtaa hallituksen työskentelyä niin, että sen tehtävät tulevat hoidetuksi mahdollisimman tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Tässä tarkoituksessa puheenjohtaja muun muassa:

- huolehtii siitä, että hallitus on toimintakykyinen ja päätösvaltainen,
- valvoo, että hallituksen kokousohjelman mukaiset kokoukset kutsutaan koolle,
- kutsuu tarvittaessa hallituksen ylimääräisiin kokouksiin niin halutessaan, tai jos hallituksen jäsen tai toiminnanjohtaja sitä vaatii,

- hyväksyy toiminnanjohtajan kutakin kokousta varten laatiman esityslistan ja asioiden esittelijät sekä muiden tarvittavien henkilöiden kutsumisen kokoukseen, sellaisenaan tai muutoksin,
- valvoo, että kokouksesta tehtävä pöytäkirja vastaa kokouksen kulkua, valitsee pöytäkirjan tarkastajan ja allekirjoittaa valitun pöytäkirjan tarkastajan kanssa pöytäkirjan,
- pitää yhteyttä toiminnanjohtajaan sekä seuraa toiminnanjohtajan tehtäviä ja valvoo, että toiminnanjohtaja on tehtäviensä tasalla,
- tiedottaa toiminnanjohtajan asemaan liittyvistä keskeisistä asioista,
- tekee muulle hallitukselle ehdotuksen toiminnanjohtajan ja hänen välittömien alaistensa työehdoista,
- asettaa vuosittain toiminnanjohtajalle henkilökohtaiset tavoitteet ja arvioi niiden toteutumista,
- seuraa liiton toimintaa, ilmapiiriä ja toimintaedellytyksiä sekä huolehtii sisäisestä valvonnasta,
- pitää tarvittaessa yhteyttä hallituksen jäseniin kokousten välillä ja luo osaltaan hyvää ilmapiiriä hallituksen toiminnalle,
- pitää tarvittaessa yhteyttä liiton jäsenseuroihin ja muihin sidosryhmiin,
- vastaa hallituksen toiminnan suunnittelusta ja arvioinnista, kehittää hallituksen työskentelyä, valvoo kokousten valmistelua ja toimii kokouksissa puheenjohtajana,
- huolehtia siitä, että lakisäätöiset ja liiton säännöissä määrätyt toimenpiteet ja niihin liittyvät päätökset tehdään ajallaan,
- vastaa siitä, että hallituksen työskentelyssä noudatetaan hallituksen hyväksymän työjärjestyksen määräyksiä,
- toimii toiminnanjohtajan lähiesihenkilönä (varalla varapuheenjohtaja), toiminnanjohtajan tukena ja työnohjauksellisena esihenkilönä.

Oikeuskirjallisuudessa on kuvattu hallituksen roolia suhteessa toimitusjohtajaan mm. seuraavasti:

- **Heikki Halila – Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus, s. 509:**
 - Hallitukselle kuuluu aina toimihenkilöiden toiminnan valvonta yhdistyksessä.

Oikeuskirjallisuudessa on kuvattu hallituksen vastuita mm. seuraavasti:

- **Heikki Halila – Lauri Tarasti, Yhdistysoikeus, s. 506:**
 - Hallituksen asema poikkeaa päätäntävällän käyttäjien asemasta siinä, että hallituksella on vastuu toimistaan. Hallituksen vastuu voi toteutua vahingonkorvausvastuuna, rangaistusvastuuna ja ns. parlamentaarisen vastuuna eli tehtävästä poistetuksi tulemisena. Hallituksen päätöksiä voidaan moittia tuomioistuimessa.

Ja yhdistyslaissa vastuista on säädetty seuraavasti:

- **Yhdistyslaki 39 §:** Hallituksen jäsen, yhdistyksen toimihenkilö ja toiminnantarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän on toimessaan tahallisesti tai huolimattomuudesta aiheuttanut yhdistykselle. Sama koskee tätä lakia tai yhdistyksen sääntöjä rikkomalla yhdistyksen jäsenelle tai muulle aiheutettua vahinkoa.

Hallituksen tulisi toimia niin huolellisesti kuin joku muukin huolellisesti toimiva taho toimisi. Virheitä ei voi aina eikä kaikissa tilanteissa välttää. Jos mitään ei tee, virheitäkään ei yleensä satu (kyllä muuten sattuu, koska toimimisvelvollisuuden laiminlyöntikin on virhe).

5 HALLITUKSEN ROOLI SUHTEESSA TOIMINNANJOHTAJAAN

Hallitus on toiminnanjohtajan kollektiivinen esimies, joka ottaa ja erottaa, päättää kompensatiosta, määrää ja ohjaa sekä valvoo toimitusjohtajaa. Lisäksi Uimaliiton ohjesäännössä on vielä tarkennettu, mikä on hallituksen puheenjohtajan rooli suhteessa toiminnanjohtajaan.

- Liittohallitus johtaa liiton toimintaa ja edustaa liittoa. Toiminnanjohtajalla sen sijaan on nimenkirjoitusoikeus yhdessä puheenjohtajan kanssa. Liittohallitus voi tarvittaessa määrätä myös muun jäsenen kirjoittamaan liiton nimen.
- Toiminnanjohtaja on työsuhteessa liittoon.
- Toiminnanjohtaja on hallituksen alainen.

Tämän lausunnon laatijan tiedossa on, että yhdistyksen toiminnanjohtaja erosi oltuaan yhdistyksen palveluksessa noin vuoden. Tiedossa on myös se, että aikanaan valinnassa käytettiin asiantuntija-apua ja palvelut toimitti MPS.

Ottamatta asiaan enempää kantaa, yleensä on katsottu, että jos hallitus toimii huolellisesti kuten toinen huolellinen taho, huolimattomuudesta ei voi syyttää, vaikka lopputulos ei olisi toivottu. Lisäksi on katsottu, että pätevän asiantuntijan käyttäminen on omiaan vähentämään päätöksentekijän eli tässä hallituksen huolimattomuutta. Arvioinnissa kyse on siitä, toimittiinko huolellisesti eli tehtiin kohtuudella voitavat asiat, eikä lopputuloksesta.

6 EPÄLUOTTAMUS TOIMINNANJOHTAJAA KOHTAAN

Yhdistyksen, kuten Uimaliitonkaan, hallitus ei voi tehdä työtään, jos hallintaketjussa ei ole luottamusta. Kun vastuu on myös toiminnanjohtajan tekemisistä ja tekemättä jättämisistä, luottamus on välttämätöntä.

Työoikeudessa on katsottu, että työntekijän luottamuksen menettäminen, kun se perustuu faktisiin tapahtumiin tai laiminlyönneihin, on peruste ei vain työsuhteen irtisanomiseen vaan jopa purkamiseen. Lisäksi on katsottu, että kun kyse on johtavasta toimihenkilöstä, kynnys luottamuksen menettämiseen on matalampi kuin muuten.

Toiminnanjohtajan irtisanomiseen sovelletaan työlainsäädäntöä. Se, että luottamuksen puute on oikeuttanut toiminnanjohtajan työsuhteen irtisanomiseen, jopa purkamiseen, kertoo asian vakavuudesta yhdistyksen hallinnossa ja hallintaketjussa. Kyse on kuitenkin hallituksen jäsenten henkilökohtaisella vastuulla tapahtuvista asioista.

7 ASIAANTUNTIJALAUSUNNON YHTEENVETO

Suomen Uimaliitto ry:hyn hallintaketju on kuvattu verrattain selkeästi yhdistyslaissa, yhdistyksen omissa säännöissä, sekä johtosäännössä.

Liiton jäsenet käyttävät korkeinta päätösvaltaa kevä- ja syyskokouksessa säännöissä kuvatuissa asioissa, mutta eivät muissa asioissa.

Liiton liittohallitus käyttää varsin laajaa ja yksityiskohtaisesti kuvattua päätösvaltaa ja vastaa eri asioista sen mukaan, mitä on säädetty yhdistyslaissa, säännöissä sekä johtosäännössä. Hallitus on selvästi ylin johto ja sen rooli suhteessa toiminnanjohtajaan on verrattain yksityiskohtaisesti kuvattu. Tämä on

luonnollista, koska toiminnanjohtaja on työntekijä eikä liiton toimitus. Hallituksen jäsenten henkilökohtainen vastuu on verrattain laaja. Hallituksen puheenjohtajan tehtäviä on kuvattu johtosäännössä yksityiskohtaisesti.

Ei ole vapaasti Uimaliiton hallituksen päätettävissä, minkälaisen toimivallan se antaa toiminnanjohtajalle. Hallituksen kädet ovat pitkälti sidottu yhdistyslakiin, säätiön sääntöihin sekä johtosääntöön. Valan delegointi vahvasti toiminnanjohtajalle ei ole myöskään hallituksen vastuun kannalta lainkaan ongelmaton asia.

Käytettävissä olevan aineiston eli liiton sääntöjen, ohjesäännön sekä toiminnanjohtajan työsopimuksen ja yhdistyslain perusteella rakentuu Uimaliiton johtamisjärjestelmä, joka selkeästi määrittelee, mikä hallituksen rooli ja tehtävät sekä mikä vastaavasti toiminnanjohtajan.

Kuten aiemmin todettu, yhdistyksessä hallituksella tulee olla valtaa merkittävästi, myös siksi, että valan ja vastuun tulee kohdata, ja vastuun kantaminen sekä johtaminen on mahdotonta, jos toiminnanjohtaja tekee hallitukselle kuuluvia asioita tai ei kerro asioita, jotka hallituksen tulisi tietää.

Ohjesäännössä on kirjattu verrattain tarkkaan hallituksen, hallituksen puheenjohtajan sekä toiminnanjohtajan tehtävät. Tämä lisää erityisesti johtamisjärjestelmän selkeyttä kuvaamalla toimivallan jakoa ja listaamalla mm. puheenjohtajan hoidettavat asiat osana hallitusta verrattain selkeästi. Hallitus ja toiminnanjohtaja voivat toimia huolellisesti vain noudattamalla yksityiskohtaista tehtävien kuvausta.

Harkitsisin uudestaan puheenjohtajan nimeämistä toiminnanjohtajan lähiesimieheksi. Lain tulkinnan mukaan hallitus on toiminnanjohtajan esimies eikä hallituksen puheenjohtajalla ole itsessään mitään valtaa. Muilta osin tehtävät liittyvätkin hallitustyön johtamiseen ja asioiden valmisteluun sekä valvontaan hallituksen työskentelyn laadun parantamiseksi.

LAATI

Asianajaja, MBA Antti Hannula
Asianajotoimisto Nordia Oy